

Any I Núm. 5

31 Janer 1908

DE TOTS COLORS

REVISTA POPULAR

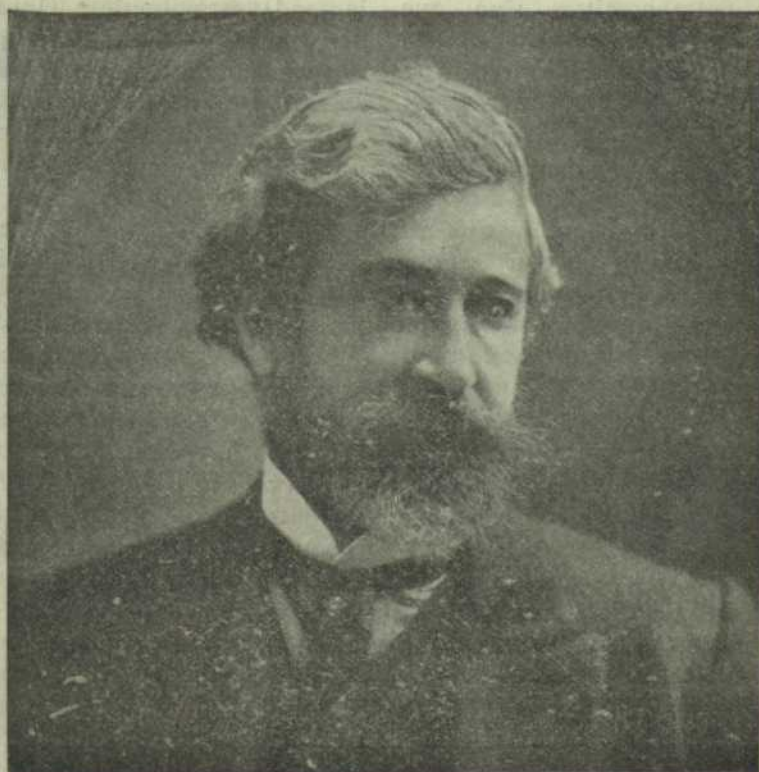
Redacció y Administració

PASSATGE MERCADER, 10, INTERIOR

Sortirà cada Divendres

Suscripció: dues pessetes trimestre

Numero solt: quinze centims

SANTIAGO RUSIÑOL

V PLECH DE 16 PÁGINES
LA LLANTIA DEL ODI

Sobres la Conferencia de Mr. Jaussely

Parlemne un xich de Mr. Jaussely, d'aquest home que'ns fa somniar una Barcelona esplèndida, que'ns fa entreveure la nostre ciutat convertida en una hermosa urbs, la primera sens dubte del Mediterrani, una de les primeres del mon enter.

Mes l'altra vetlla a l'Ateneu, no sols va parlar del somni que ell ha sabut dibuixar, no sols va exposar y explicar lo qu'hauria d'esser Barcelona segons els seus estudis, no sols va parlar del meravellós plan d'enlassos que l'ha fet celebrim entre nosaltres, sino que també, va fer algunes consideracions sobres l'art d'urbanisar les ciutats. Y a n'aquí, a parlar d'urbanisació en general, sento que la meua ploma inexperta y potser pedant y tot, te ganes de correr per damunt del paper. Qué dirá No ho sé encara. Quelcom que ja s'ha dit mes que pot repetir-se cada día.

Recordo que fa temps y no se ben bé ahont—y per això no ho cito—vaig llegir un treball en el que's demostrava que l'urbanisació d'una ciutat està en rahó directe ab la seva cultura, es a dir, que podriem afirmar com axiomàtich, que ciutat ben urbanisada equival a ciutat civilisada. Jo n'estich convensut. La perfecta urbanisació, el respecte a la via pública, la civiltat del carrer (usant el llenguatge a la moda) son probes de gust, de refinament y d'ordre superior reveladores de cultura general.

Qué es això de tenir els carrers abandonats, fangosos o polsosos, bruts y mal afermats? Qué es sino una proba de palpitant mal gust, de manca d'amor propi colectiu, de patriotisme, -i voleu? Que no'ns ha de fer res a nosaltres el que'ls foresters al deixar la nostre ciutat repeteixin arreu que es una de les més brutes y mal cuidades d'Europa? Si ho diguessin de casa nostre, del nostre pis

ens ofendrien, però dientho de tots en general sembla que la culpa no'ns toca! Mes jo dich que sí que'ns toca, car a tot gèrme per desenrotllarse li cal un ambient favorable y en aquet cas, si'l gèrme del descuyt y l'aburrimt ha germinat se deu a que nosaltres tots en general y, cada hù en particular, ab el nostre desamor per lo de porta enfora, li hem creat una atmósfera adobada.

Qui estigui lliure de pecat que tiri la primera pedral... Qui de nosaltres no ha atentat algún día contra la via pública?... Quina es la mestressa de casa barcelonina que no hi ha fet llensar les inmondes escombreries? Qui es que un día o altre no s'ha després pel balcó, furtivament, de lo que li feia nosa a casa?... Qui no ha vist embrutar una paret, o empastifar un fanal, o destruir un jardí, per un escamot de xavalets, vera kábila de salvatges, y no n'ha protestat? «Lo que es comú no es de ningú!»... Oh error terrible!... Lo que es comú es de tothom y tots hem de vetllarho y respectarho com si fos nostre.

Mes prou!... Tothom està ab mí o jo estich ab tothom, que no vuy escatirho, però sia com se vulla, el mal perdura, el gèrme nociu te vida plena, no l podem atuir, y ans d'entristirnos davant les realitats malsanes, alcem els ulls y somniem; obrim la finestra als aires sans que venen de terres mes sortoses que la nostra ahont la bella flor de set colors, la dolsa flor de la cultura, hi esclata esplèndidament.

Som a l'Ateneu, Mr. Jaussely parla pausadament, vocalisant, parla un francès overt, sembla un català que parli'l francès correctíssimament, y diu...

Diu, referintse a un autor alemany quin nom se m'ha escapat de la memoria, que la perfecta urbanisació d'una ciutat, la bellesa escampada per tots els seus carrers en coses públiques que tot hom tingui de respectar, tant mes per la

cultura general dels ciutadans que una pila de llibres encaminats a predicar-la... Ho crech!... Y aquí això potser passaria més qu'enlloch perquè els llibres no's llegirien. Mes, totseguit una imatge grotesca se m'apareix... y veig aquell Fortuny del passeig de Sant Joan sense pinzells fà una pila d'anys y en Rius y Taulet, ab aquella matrona que apar li ofereix una poma o una bomba orsini y aquell Sant Jordi de la Diputació que amenaça y no pega y aquell Colon sense historia, vuy dir sense relleus... Y somrich!... Mr. Jaussely té rahó, però potser el malalt no podria ab el medicament, perquè no hi hauria ningú prou virtuós per imposarli y ferli engolir vulgues o no, fins que hi trobés el gust. Però Mr. Jaussely té rahó y la rahó ha de vencer a la forsa indòmita, al selvatgisme!

Sí, sens dubte, lo net, lo cuidat, lo hermós ha d'educar. Els ciutadans fan la ciutat, mes la seva propia obra els ha de modificar a n'ells.

Seria curiós un acabat estudi sobres el caracter dels barris y el dels seus habitants. Mr. Jaussely també va dir quelcom d'això. Sens dubte que la lley del medi es una veritat y per lo mateix el barri pot influir en el caracter dels que hi viuen. Qui sab si el carreró a l'home d'esprit observador y expansiu el fa tafaner y amich del xisme y al concentrat l'ajuda a esdevenir taciturn y escèptich com si la foscor de les habitacions se li encomanés a l'ànima? ¿Y qui sab si en cambi la via ampla, els grans espais, a l'expansiu l'obliguen a esmersar les seves facultats en coses que a ell l'atanyin de mes aprop, y al concentrat les grans linies reposades l'asserenen?

Mes qui diria també que la perfecta urbanisació, es a dir, la ciutat ben construïda, higiènica, hermosa y lluminosa, en una paraula, la ciutat sana, es productiva d'or?

En efecte si Levallois-Perret deia que

l'alè de l'home es mortal pels seus semblants, penseu ab la quantitat de salut, d'energia moral y física que's pert a Barcelona per no tenir grans vies, grans parcs, grans jardins, sobre tot, ahont poguesin jugar els nens, lluny de perills y ben apartats de les inmundícies infectes dels carrers.

En un opuscle de Mr. Forestier quin titol es: *Grandes Villes et systèmes de Parcs*, hi vaig trobar el següent càlcul curiós: «Les terres pera jòchs salven als infants de males influencies y d'associacions criminals. El valor capitalisat d'un jove intel·ligent, robust y trevallador per ell mateix y per la colectivitat, es al menys un terme mitg de 50 000 franchs. Un milenar d'infants salvats d'aquesta manera, representa per consegüent cinquanta milions de franchs de capacitats productives». Ah, la sort de posseir hermoses ciutats, ben organitzades, ben aixecades!... Mireu la ciutat ideal de l'Australia, Adelaide-City. Vegèmla: un barri central per habitacions sembrat de jardinetes els uns artístichs y ornamentals, els altres dedicats a jòchs per els grans o per els nens. Y a l'entorn d'aquet barri, no molt populós y ja ben orejat, venen totseguit grans espais lliures: camps per curses, jardins botànichs, escoles d'agricultura y tots els establiments públichs que'ls hi calen arbres y flors. Passada aquesta faixa de jardins y d'aire y de verdor, vé un altre barri com el central també entre-trencat per jardins y voltat d'una nova faixa com la primera, y aquets nuclis de població se comuniquen per esplèndides avingudes, ben ombrejades d'arbres sans y robustos, y perfumades per les flors de les paneres laterals!

L'heu vista?... Compareula ara, ab la nostre pobre Barcelona, sens aire sense jardins, sense cap gran avinguda que no sigui carrer y sigui sols passeig, sense edificacions públiques, sense higiene ur-

...bana... Pobre!... Y encara ara me ve a la memòria que algú, algun dia ha parlat seriosament de tréureli l'única nota de frescor y potser lo únich verament artístich dels carrers,—a excepció feta d'uns quants davanters de cases que'ns honren;—algú ha parlat de tréureli'ls arbres!

¡Oh y qu'atrassadeta y que mesquina y pobre y desolada y trista quedaries, pobre ciutat nostre!

POLSIM.

Del LLIBRE DEL HIVERN

(En premsa)

*Les aurenques se'n van
que han sentit que'l fret les glassa;
el dia se va escursant,
cauen les fulles dels arbres.
els llenyaters van baixant,
els pastors y les remades
y'ls mariners van pujant
platja amunt, lleguts y barques.
.. Es l'hivern que's va acostant!*

*Quan no quedin flors
per guarnir la taula
ab branques de pins
farem enramades,
que porten salut
com la mar salada.
Sempre hi ha una flor
en l'erbey dels marges
o en el vellutar
de la molsa blana;
sempre hi ha un estel
entre les lianes
o en l'espinavés
de les altes tanques
per estelà'l ram
dels pitxers de taula
y si no'n trobem*

*els jorns de nevada
ja hi serà l'amor
que es la flor de l'ànima;
les filles del cor,
poncelles que esclaten.*

FERRAN AGULLÓ Y VIDAL.

V.

SEGONA Y DARRERA PART
DE LA MEVA JA LLARGA,
AFRICANA AVENTURA.

Frisava la primera estrella, vagament... Molt al lluny s'oïa el plany melangiós d'una gaita moresca, tocada per el pastor invisible d'un vagarós remat pasturant vora les fresques aigües del Muluja... Boires rosades, boires verdoses, boires blavisses, queien desmaiadament sobre l'Oasis y en la llunyania de la terra càlida s'esfumava la darrera claror puríssima del sol morent...

En aquet punt vaig despertar. Ab una gran dolor el raconte de «Lohengrin» va florir en els meus llavis:

In fernen Land...

Y mentres cantava va arribar fins a mí un excels perfum d'arbres d'olor!

Vaig alsarme emocionada:.... Ahont ets selva ignota, selva somniada, no vista encara per l'esguart humà?... Ahont ets, tú que t'has conservada verge entre les verges, jamay coneguda, jamay violada per el pas d'Stanley, aquell gran violador de les teves germanes?...

Un mosquit brunzidor, violí finíssim, va apropiarse cantant... Jo vaig mirarlo astorada, car les bolves sentim una gran por per tot insecte imprudent y acometiut. Després va allunyar-se lentament y vaig veure com se posava ab una gran suavitat, sobre la fulla tendre y lluenta d'una canya florida.

Desseguida per entre dugues pedres va alsarse un escarbató mandros. Llavors vaig decidir marxar: may m'ha sigut plaenta la companyia de bestioles indecoroses y he mi-

(Fotografia Co)

L'HEREU ESCAMPA. UNA ESCENA DEL PRIMER ACTE

rat sempre ab horror la pagesívola franquesa dels animals de tota mena.

Aprofitant l'oreig de la posta vaig remontar-me dolsament y a uns tres cents metres sobre terra va arpeggarme una forta ratxa del vent de la nit.

En plena fosca y solitud vaig arribar a la selva y posantme sobre el foraniu profund que un corch africà havia obert en la branca d'un arbre vaig passar tota la nit esperant... Seràn lleons, tigres, elefants, els visitadors d'aquesta selva?...

Passaven hores y més hores en profunda quietut, Y aixís sempre esperant arrivà la matinada ab un gran esllanguiment.

Llavors vaig plorar... vaig recordar els contes de Rudyard Kipling y va semblarme que aquest autor havia mort feia molt temps y els seus contes selvàtics foren escrits en una època llunyana, melangiosament llunyana, en la que encara els lleons y les panteres habitaven les boscuries afroses y's deixaven veure y admirar dels grans contistes, per es-

plai y entreteniment dels bons burgesos que pagaven les narracions més fantàstiques a tres franchs cinquanta la paraula.

Quixotescaament abatuda y derrotada vaig entristirme ab gran dolor y com sigui que llavors va comensar a ploure y ventejar, arrapantme ab una fulla que queia de l'arbre, vaig llensarme espay enllà empsa per el vent de tempestat.

Aixís vaig desfer el camí emprés y tornant a traspasar les terres corregudes el jorn abans, a les poques hores del camí vaig ovirar la terra d'Espanya, voltada de mar.

Ab l'esperansa d'arribar promptement a Barcelona, vaig anarme asserenat y així esdevingué que al trobarme vora les costes de València y atrapar un vapor mercant curull de especies, la pau y la serenitat de l'ànima va tornar a mi y de la aventura passada sols va restarme un dols recort y un gran desitg de quietut.

Y ara, veieu, bones amigues meves, com havem arribat a la fi del meu recontre, sense

haver rebut vosaltres el divertiment que potser esperàveu d'ell, però de totes maneres estich satisfeta perquè gràcies a les meves paraules, la nostra amistat no ha decaigut ni un punt y ja que no han servit pera explicarvos bones impresions musicals, per ara escassíssimes, si descontem la pseudo-despedida y l'adeu veritable del cavaller Battistini, haurán contribuït al menys a distreure la vostra atenció per una estona, cosa sempre meritoria y benfactorsa per la pau y tranquil·litat del cos y l'esperit.

Neguits de un artista innat

La cambra-estudi d'en Jaume Romeu era menuda y airejada. Tenia una sola finestra que mirava orgullosa per demunt la munió de terrats que en complert desordre omplen la Ciutat vella, y li feien de persiana unes quantes enredaderes que, mancades de terra ahont poguerse arrelar, en và esperaven noves primaveres pera espessirse.

Era al cap-al-tart d'un jorn calurós d'estiu. La cambra rebia una esmortuïda llum de posta qu'enrogià'ls marschs imitats d'or vell que guardaven avars íntimes genialitats d'amichs artistes. D'un recó, treient les escabellades testes d'entre la penombra, uns quans escardots s'amaraven també de la ténue claror capvespral, y un bust de Beethoven, la silueta del qual retallava un viuet d'argent sobre un fons obscur, presidia'l silenci d'aquell menut temple de bellesa.

En Jaume Romeu romanía assegut devant del piano acabant de xuclar les escurrialles d'un cigarret prim, el fum del qual s'enlairava en espirals coro-

nant la seva testa. L'amich, aquell amich del sentiment, dret, darrera seu, contemplava silenciós, inmovil, les gestes del músich. No s'atrevia interrompre en ses meditacions y esperava ab santa impaciencia fruir, viure, les emocions promeses... En Romeu va llensar els restes del tabach, y tot esvaint la darrera glopada de fum, mes espessa, comensà a passejar els dits afilats demunt les tecles, les quals ab el temps havien anat prenent un tò de pergamí vell. L'artista semblava cercar en aquell esplay de notes lliures, desordenades, el tò just pera comensar el seu estudi sentimental.

L'amich esperava en el silenci. Una volta finit aquell preludi de belles notes sense ritme, en Romeu obrí pel mitg un gros llibre de solfes. L'obrí de memoria, sense fullejarlo, y quedà viciosament acomodats demunt del faristol. Una patina greixosa cubria els extrems arrodonits pel tacte.

Comensà a teclejar ab seguretat pasmosa, ab emoció fonda, y tot seguit l'ànima de Beethoven se fonia en les seves ànimes joves. En Romeu seguia'l vértich d'una inspiració prodigiosa, avensava vençant ab admirable sencillesa les més grans dificultats atent tant sols al sentiment del drama que'ls seus dits traduïen en notes doloroses. L'amich sentia un seguit d'emocions noves, intenses, punyentes. Internament plorava'ls dolors del gran colós, veia'l seu sofrir y sofria les seves contrarietats; a voltes, del màgich instrument sorgia un crit de joia, una veu d'esperansa y la seva ànima s'enlairava y's rejovenia ab l'esperit de les notes sublimes, però altre volta renaixia'l drama punyent que prenia relleu en la seva imaginació febril, exaltantla, subimantla ab el dolor que llatzerava ab ferma grapada el seu cor sensible...

En Romeu no cedí rendit fins a la darrera nota. Suava, els cabells en desordre li queien amarrats demunt del front

ample. L'amich restava encara inmovil.

La claror havia anat mimvant y'ls relleus s'havien aplanat per manca de llum, restant gairebé imperceptibles. La cambra s'aclofava sota una tonalitat grisa, d'un gris fosch clapejat d'ombres...

S'alsà en Romeu del tamboret llustrós que grinyolà al sentir-se lliure, y mirà llargament, fit a fit, al amich emocionat encara. Restaren els dos muts, confosos, sense gosar parlar-se pera no trencar l'encís d'aquella compenetració meravellosa; tant fonament s'havien comprés, tant intensament havien sentit les mateixes sensacions, havien sofert els mateixos dolors... Oh! quin goig el d'en Romeu al trovar-se davant d'un amich, d'un *verdader amich* que sapigués compèndrel, interpretar-lo. L'abrassà, y al ensembs nasqué en ell un gros afany de ferli sentir noves harmonies, nous dramemes, dolors propis, joies íntimes que servava ben amagades dels ulls de tothom, segrets pregons que no havia exposat may a les burles dels inconscients, ritmes y cadencies que servien tant sols de consol en les seves hores íntimes...

Ab joíós deliri abandonà l'estudi, pera desenterrar les joies del seu dolor que dormien en un recó d'armari d'una habitació propera.

*

L'amich, el sentimental, restà llargament sol en aquella menuda cambra d'artista. Fruïa encara en l'encís d'aquells ritmes a voltes amarchs, intensament amarchs, a voltes esperansadors, plàcits a voltes...

La seva ànima may s'havia sentit ferida d'emocions tant fondes... Aquells motius, els passatges d'aquell drama cristallinat en sons, semblaven inspirats en la seva vida, com escrits expresament pera recordarli esvaides il·lusions, desenganyys prematurs, com escrits pera ense-

nyarli el consol en el reculliment d'una nova vida de bellesa...

S'apropà al piano, esparpellà 'ls ulls àvits, y resseguí ab gran interès els enigmàtics puntets creuats de ratlles... No sabia compèndrels, ell, aquells punts negres, que a voltes se badaven potser ferits per la intensitat del dolor... però de dins la caixa meravellosa, dictats pel llibre incomprès sentia repetir-se els mateixos sons, els mateixos ritmes, les mateixes harmonies...

La imaginació del sentimental anà exaltant-se. Se feia gran, se sentia colós, dominador d'aquella renglera de dents rovellades que tant les sabien exteriorisar les penes y alegries dels altres... Y d'esma, com posant-se a una funció habitual, s'assegué davant del piano y deixà caure 'ls seus dits febrils demunt del teclat...

En l'aire vibrà com un gemech, eixit d'una gola de monstre.

Una gran desil·lusió arrencà llàgrimes amargues al visionari. Era impotent, se sentia avergonyit...

La fas severa d'en Romeu aparegué entre 'ls plechs d'ombra al fons de la cambra. Aquell sò, aquell sò terrible, l'havia també desil·lusionat...

—Què has fet?—preguntà ab accent entre dolorós y compassiu alhora.

Y l'amich, vergonyós, ab l'arrepentiment de qui ha comés un crim deshonorós, se tapava'l rostre ab les mans, ofegava'l plor que brollava abundós de la seva ànima. Hauria desitjat fondres entre les ombres que envolquellaven la cambra...

En Romeu, comprenent-lo, aconsolà el seu esperit innat d'artista, arrencant de la caixa misteriosa una harmonia nova, intensament aconortadora...

V. CALDÉS ARÚS.

TEATRES

Després del primer acte de l'*Hereu Escampa*, uns grans aplaudiments ressonaren a Romea, premiant el treball, pintoresch y inginyos de'n Santiago Rusiñol, autor de la producció que s'estrenava.

Aquella exposició, lluminosa y precisa, va agradar a tothom. Tot va agradar: el dialecte de la obra, viu gracios; el decorat de'n Vilumara producció d'artista sincer y la feina dels actors que estaven dintre el seu paper; voluntariosos, sobris...

Tot feia preveure un altre gran èxit de'n Rusiñol: un d'aquells èxits sorollosos, populars, esgallers; un d'aquells èxits que porten tanta gent al teatre y son retrets y comentats a tot arreu, entre rialles y simpaties que's desperten...

Comensà el segon acte. Y desde la segona part, jo no se que s'endevinava en l'obra que la feia trontollar... Semblava que l'autor, indecís de cop y volta, s'hagués posat a divagar sense acabar-se de decidir cap a quina banda decantar la direcció de l'obra y, lo que es mes de dordre, l'atenció del publich... Més a més, la violència de certes escenas,—que evidentment fugien del temperament de'n Rusiñol,—va desplaure un xich... Però, sortosament, una frasse final de una gran forsa y intenció, varen aixecar novament l'atenció y l'interés del publich y altre vegada s'ajuntaren les mans ab entusiasme y l'autor de l'obra va sortir una pila de vegades al escenari...

Y vingué el tercer acte. Després d'aquelles violències que he esmentat, era difícil mantenir l'intensitat del *Hereu Escampa*. De totes maneres, encara va convencer en Rusiñol en un parell o tres de escenas, molt justas, molt humanes,—que, per si soles, acrediten al autor d'excelent autor dramàtic. Però després entre la deficient interpretació y la indecisa fe ab que s'endevinava que l'autor havia aca-

bat l'obra, tot va decaure de sobte y l'èxit de l'*Hereu Escampa* no va ser pas tant sorollós com molts preveien...

Aquí tenguí, amables llegidors, la re senya imparcial de lo que va passar aquella nit. El teatre era plé a vessar y en la sala d'espectacles s'hi respirava aquell ambient de simpatia y admiració que ab tanta justícia s'ha guanyat en Rusiñol entre nosaltres.

Dimars passat, en el teatre Principal, va celebrarshi el benefici de la gran actriu catalana Maria Morera, reproduintshi el drama en un acte, de'n Ferràn Agullo y Vidal, que du per titol *Lo somatent de Girona*, intensa producció, plena de caracter y ambient y que valgué al autor una forta avació. En aquesta festivitat, va representarhi també *La Reina vella* que, com era de preveure, segueix omplint el teatre cada cop que la posen en escena.

En el mateix teatre Principal s'ha posat en ensaig *Papà ministre*, drama en tres actes de'n Rovetta, traduït per l'eminent Narcís Oller que ab tant d'amor y d'acert ve dedicantse de un quan temps ensà a enriquir aixís la nostre literatura dramàtica.

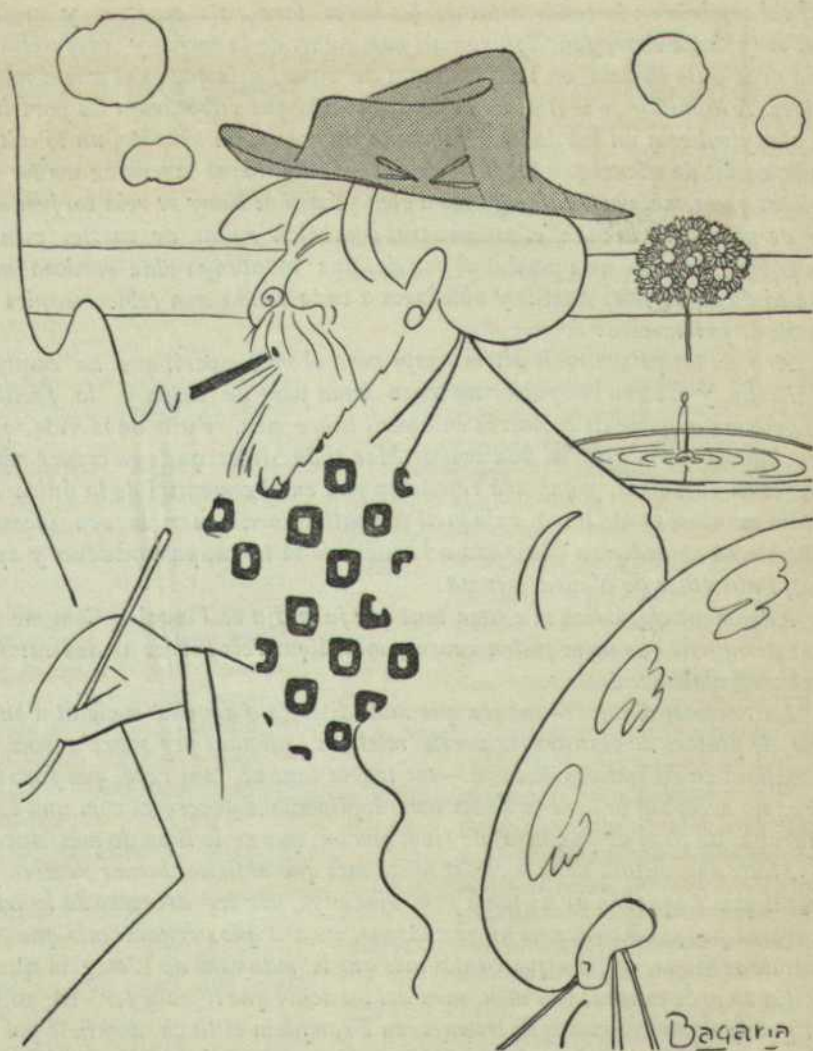
A Novetats hi ha donat darrerament d'ugues representacions extraordinaries la companyia de la celebrada actriu Italia Vitaliani.

ELS
NOSTRES
ARTISTAS
EN
CARICATURA
1908

S. Rusiñol

Quan jo era més cigala que ara, veia, perquè m'ilusionava véureho, en la ruta de la vida, els tons agredolços de les coses envellutades, esmortuïdes, ab l'esllanguiment de la patina del temps, y passava rosaris d'hores, llanguidament, al peu de les parets de color de iglesia del Pi. Oh! Els Pins no eren pas allavors els arbres que se m'enduïen més l'esperit pels camins inconeguts del somni com se me l'enduïen la pluja cantant la cansó de l'aigua, la nit somniadora esperant l'amor de l'aua, la Bellesa escorrentse magestuosa adorada per l'Art y altres coses que s'escorren y's disfumen en aquella vida de somni de cap al tart, quan s'acosta la pluja d'estrelles que's deixa relliscar sota la nau del cel quan ve la fosca. Mon esperit, desmaiantse sobre la catifa de las emocions de la meua ànima somniosa, amava més els vells xiprers, alts y severs, ressaltant

del cel cendros en la cendrositat de les hores tardorals, espessos y avellutats com dits que senylen enlaire fent deturar als caminants de la terra y resantelshi que preguin una oració de Bellesa, en l'adormiment del somni gris que es el somni millor de les dormides. A lo millor se sentia, en la contemplació que s'abocava a les portelles dels ulls el tò planyivol com un bel de una campana llunyana, un tò mate, un tò mitg tò que venia embolcallat de silenci que tot just esquinsava, un tòque arrossegava les gires de l'alta soletat que semblava feta de gasses d'éter. Y allí al lluny se veia tot just ab ulls d'artista, de pelegrí de la vida, el campanaret romànich voltat de casetes com de pessebre, un poble gris sense nom perdut al peu de una montanya blau-verdosa, ab un caminet que hi duia, ab flors humils y oblidades a cada banda com febles sospirs d'una esfilagarsa de primavera...

Ara els temps son molt altres temps pera el meu esperit que ha emprés noves rutes. L'Utrillo, y En Borràs potser ne tenen bona part de culpa y la facilitat de trobar els primers arguments escènichs en aquell llibre meu, *Fulls de la vida*, que va causar aquell disgust tan gran al bon senyor Manal de Silges, que's va creure retratat ab el seu negret en Llibertat, y que ara reposa en pau en el cementiri de la única vila que té alsat un monument al Greco, en aquell cementiri vora'l mar, la veu incessant del qual contesta ab sa cadencia abaixada a l'oració de la terra, passantdenes y apuntantles a la platja ab ratlles de blanca escuma.

Altrament el públich m'estima tant que ja'm diu el Tiago!... Com me diuen el Tiago tots aquells que no'm poden veure y'm dediquen els llibres ab dedicatories ab incroscacions d'alabances!

La Societat d'autors- encara que molt distinta d'aquella societat d'ànimes de primitius, de pintors de claustre, esperits místichs, planant per sobre núvols, poetes del cel treballant en els códichs de la fè.—mé tracta tant bé, tant rebé, que fóra injusticia de la terra no acceptar la ofrena de les seves liquidacions generoses com una cascata de llum daurada, de llum de potencia, de llum eterna, que es le llum de més durada.

Molts dels autors de la societat seràn més que artistes, homes-ventres, però m'he convençut que d'aquets n'hi ha tants pels viarany, per les dreceres de la vida, que no ls acabaria pas jo ab oracions ni ab cançons, encara que preguès més que tots els pregadeus de verdissa, encara que cantés més que ls manyans de L'alegria que passa.

En Borràs es meu, ben meu, meu del tot desde que li vaig fer El místich que li ha fet guanyar moltes menes de triomfs, en Franquesa el tinch dominat pel triple dò del geni, de la rialla y del pendres les coses a la fresca, y en Martínez Sierra desde Madrid està sempre al meu costat.

Estich content, sé tots els passos de comedia d'ambas literatures, y tots els contes de escenari, y fins hi han molts que s'estrafàn a vora meu porque jo ls hi pengi una frasse pintoresca com qui ajup el cap pera que hi entri l'escapulari beneit.

Y jo estich content y somrich sempre y no vaig enlloch que no m'voltin y no m'ofereixin mistos pel cigarro que se m'apaga.

Me n'he rigut cada una de les 63 vegades qu'en Borràs havia anunciat la seva anada a Amèrica, m'he rigut dels cartells que m'anuncien, y fins me rich de la rampa que tot sovint m'arrossa un dit de la mà. Y prou, que tinch feina en enllestir set obres per la temporada vinenta y no estich per més romansos.

L'Hereu Escampa

Fragment de la escena final del 1er. acte

GUILLEM, CATALINA, DON PASCUAL, GLORIA, l'ARCADE, el SECRETARI, JULIÀ, ELOY y després JAUME, SILVESTRE, MET, ANDREUET y batedors.

Julià. Badó, ves a cercar cadires a dintre.
Pascual. Per mi no n'haveu de portar. Jo seuré en aquest banch de pedra, a n'aquest escó que'n direm... agrícola. (S'assenta al banch. El secretari y l'Arcalde s'espolsen ab els mocadors).

Badó. (Portant cadires). Aquí'n tenen de ben tobes. (L'Eloy treu mes cadires. Tots van sentantse a l'ombra de la casa. A n'el banch de pedra, Don Pascual; a una banda el Secretari y a l'altre l'Arcalde, y al fons, en dugues cadires, Gloria y Catalina. L'Eloy se queda dret al darrera y en Guillem dret a primer terme).

Pascual. Si, desde aquest escó, que'n direm agrícola se pot veure la Naturalesa. Que diguin lo que vulguin els que no hi creguin. Vostés hi estan fets y no la noten, però els que'ns passem mitja vida a n'aquells escaños del senat, respirant administració y resolguent problemes urgents, quan veiem el camp, entench jo, que es un dels plers mes grans del home.

Gloria. A mi també'm sedueix el paissatge. A casa'n tenim quatre al oli a n'els *paneaux* del menjador y m'hi encanto moltes estones.

Arcalde. Però es lo que diu Don Pascual: tothom s'encanta ab lo que no té.

Catalina. La rahó li sobra, senyor Arcalde.

Pascual. Però hi ha camp y paissatge, senyores. No confonguem una cosa ab l'altra. El paissatge es flor y el camp es fruit.

Secretari. Molt ben dit!

Pascual. El paissatge es flor y el camp es fruit, y aixís com la Naturalesa a que he aludit en el primer parrafo, divideix les seves forces en dos

grans grups ben marcats, o siguin flors y cereals, aixís també els admiradors de la mare de totes les coses, ens hem de dividir, per ajudarla, els uns cantantla y els altres protegintla, els uns cantantne les bellesa y els altres fentles produir, els agricultors y els artistes.

Arcalde. Perfectament!

Pascual. Jo... senyors; els meus treballs serios no m'han permés ser dels darrers, però això si, entench y declaro que a n'el terreno dels primers, el meu programa ha sigut claríssim: Proteccionisme y Agricultura, conforme vaig dir a les Corts de mil vuit cents noranta quatre.

Secretari. Jo ho vaig llegir.

Pascual. Y jo ho vaig pronunciarho. Vaig declarar a n'els espanyols que tenia un programa ben clar: agricultura y vinicultura, conreus y política hidràulica. Lo que necessita Espanya es molta aigua.

Julià. Per cert que si'n volen beurer una copa'n tenim de molt fresca, Don Pascual.

Pascual. No es aigua per beure a que'm refereixo. Volia dir aigua plovial: aigua de canal, de pantano, de canalisació, de riego.

Gloria. Per això a mi m'agrada la Suissa. Allí tot son *lago*s y cascades.

Pascual. Perque allí hi ha administració y les costúms estan pel riego: Espanya necessita boscos, y dels boscos ne vindran aigues, y quan tinguem aigues y pluges, la Nació podrà plantar lo que vulgui, conforme vaig dir en una memoria que'm va valguer una gran creu...

Julià. Tothom te les seves, Don Pascual.

Pascual. De les meves no'n té tothom. No son creus que's tinguin, sino creus que vos les donen. Però deixemnos de introduccions y entrem desseguida en materia. Jo, cansat per les meves lluites, encara que conservant el meu lloch y les meves idees conseqüents, ja casi no faig

de polítich. Jo, políticament parlant, ja soch vell. Ja'm diuen que soch un cacich.

Arcalde. Li diuen els que voldrien serne.

Secretari. Y els que li volen negar els mèrits.

Pascual. Tot lo que volgueu, pero m'ho diuen. Jo ja visch retret en el Senat, com un peix de globo a dintre l'aigua. Jo no volia fer mes diputats. Jo n'he fet prou a n'aquest mon. N'he fet a tots els socis del Casino y fins a n'els socis transients... però el senador proposa y Deu disposa. Jo, per les meves idees campestres, que ja he tingut l'honor d'expressar, vaig venir un istiu a n'aquest poble. Aquí vaig coneixer a n'en Guillem, el vaig frequentar, el vaig trobar afable, y al vèurel ple d'esperances, que podien ser un bé pel partit, me vaig dir: perque'l retraiment? Tú que has fet tants diputats, te vindrà d'un?, y res, que per escursar el discurs, vinch a proposar a n'en Julià fer diputat a n'el seu fill, pel bé de la nostra causa!

Julià. El noy... vol dir... El nostre Guillem... vol dir?...

Pascual. El vostre hereu, tal com sentiu...

Julià. El nostre Guillem, diputat?

Pascual. Jo no havia permès que vos ho digués perque vos volia donar la sorpresa: suposo que n'esteu orgullós.

Julià. Si vol que li digui la veritat... no ho sé... (*Plorant*). Me ve tant de sobte que no se que dirli.

Arcalde. A mi me'n fessin al de casa!...

Pascual. Deixeuvs de enterniments, que la política es cosa seria.

Julià. Y vol dir... vol dir Don Pascual, que sortirà diputat el meu noy?

Pascual. D'això ray! Jo me n'encarrego. No veieu que a més del Govern, a qui jo he parlat com feia'l cas, tothom el vol a n'el vostre Guillem? Te'l dó de la simpatia aquest dimontri de tunante. Fins la meua mateixa dona, que may se fica en política, en tractantse d'ell hi te un em-

penyo que quan vam decidir presentar-lo saltava y reia d'alegría! (*Catalina s'aixeca sobtadament y se'n va a la porta*).

Gloria. Que se'n va?

Catalina. Si... Me'n vaig.

Guillem. Seu y quedat. Quedat, te dich!

Pascual. Que no's troba bé la jova?

Catalina. Perdonin... ja torno... Tinch feina a dintre.

Pascual. Bah! Això es que s'ha emocionat.

Arcalde. Compreh que n'hi ha per emocionarse. Quan a mi'n varen fer arcalde, la dona'm va tenir els tifus.

Julià. Però diguins ara lo que havem de fer.

Pascual. Par ara no haveu de fer res. Després... ja vos vindrà la feina. D'aquí un mes seràn les eleccions y encara que del Govern civil ja'm cuido jo... de donar els passos, es questió de no dormir-se.

Arcalde. Aquí a n'el poble ja li havem dit. Tindrà tres quartes parts de vots. Es la consigna que dona el turnol Tocant a montanya...

Pascual. Actes en blanch... Jo ja se ahont tinch la mà dreta.

Julià. Escolti y perdoni, Don Pascual. Ab lo que estich sentint jo'm pregunto: vol dir que serà legal l'acte?

Arcalde. Ja! Ja! No vos hi amoineu, Julià! Aixó corre pel nostre compte!

Julià. Es que si no fos legal, no la voldriem!

Pascual. Per posarvos tranquil, vos diré que l'acta del vostre hereu, serà tant legal com si fos meua.

SANTIAGO RUSIÑOL.

FÆMINÆ

GLÀSSICA

*A dins del vas de porfir ahont sonorament
hi cau, eixint d'un Falus, el fil diamanti,
la esculptural matrona hi banya indolentment
les opulentes formes del cos alabastri.*

*Darrera la enramada del vehinal jardí
guspirejant l'aguaiten uns ulls furtivament,
la esplèndida romana si no'ls ha vist lluhi
els sent en sa nuesa clavats intensament.*

*Y mitg incorporantse, son bust exhuberant
ab voluptat arruixa, al raig del sortidó
y eixint de la banyera, marmòria y perlejant,*

*prenent posats d'estranya a tota indiscreció,
de l'Afrodita excelsa els aires plagiant
s'entrega a la mirada del noble senadó.*

ROMÀNTICA

*Els alicorns y gàrgoles del gran castell feudal
brunyeix la lluna plena ab lluissors d'argent,
y mentres la contempla del miradò ogival,
madona la Comtesa suspira dolsament.*

*Quan es ja nit entrada, a frech del vell mural
un caballer s'atansa silenciosament;
una xibeca xiula, y des del finestral
un cap de corda baixa misteriosament.*

*La bella s'es llensada als brassos del galán,
ell en sa boca apaga el foch de la passió;
y en tant a la crehuada el Comte guerrejant,*

*d'aquella fellonia suara sabidò,
va assaborint la joia de quan sos ulls reurán
dalt d'un marlet clavada la testa del traidó.*

DECADENT

*En la chaise longue flogíssima se llena displicent;
el llibre sens obrir-lo dels dits li ha relliscat
y resta ab la miada perduda vagament
en els aurífichs frisos del rich enteixinat.*

*El día gris li dona un gran esllan uiment
y's sent per la migranya el front agullonat;
al cap aixeca ls brassos, y nerviosament
llensant pintes y agulles s'afliuixa l pentinat.*

*Del cisellat crónòmetre se sent la vibració
y clava en el horari l'esguart ple de despit;
tot fent un gest de fàstich apreta l polsado*

*y al groom li dona l'ordre ab aire decidit:
—Avisa a la cambrera; si ve'l senyor baró,
li dius que la senyora no reu aquesta nit.*

MANEL FOLCH Y TORRES

Donem en el present nombre el quint
plech de

La llàntia del odi

tragedia de Gabriel D'Annunzio, traduïda per Salvador Vilaregut.

En aquet plech, com veuràn els nostres llegidors, comensa el segon acte d'aquesta interesantíssima obra.

Desde'l comensament de la publicació de DE TOTS COLORS, teníem l'idea de publicar tant sovint com poguéssim cu-

roses traduccions dels grans contistes estrangers, y obeint a n'aquesta intenció vàrem donar en els tres primers nombres la traducció, feta per en Salvador Vilaregut, del conte «La mà de mico», que corresponent a les nostres esperances, ha sigut un dels èxits mes grans de la nostra publicació.

Mes aquesta hermosa idea de popularisar aquella exquisida flor de la literatura, no es pas cosa tant planera que no representi un llarch y curós treball. Havem necessitat molt temps y grans esforços, però ab tot, després d'organisarlos

definitivament, desde'l nombre vinent comensarem a posar en pràctica els nostres desitjos.

Publicarem contes d'Anatole France, Màxim Gorkí, Villiers de l'Isle, Eça de Queiroz, Ivàn Turguenef, Clifford, Carlisle, Sudhermann, Mark Twain, Jean Lorrain, Pierre Loti, Rudyard Kipling, H. G. Wells y altres y altres, formant un variat y escullit aplech dels grans mestres que s'han dedicat al difícilíssim art del conte literari.

Estem convençuts de que el públich agrairà en gran manera els nostres esforços que contribuiràn a fer de DE TOTS COLORS la revista mes interessant y alensemps econòmica que may s'hagi publicat a Catalunya.

INTERNACIONALS.

La proclamació de Muley-Hafid, ha desensopit la política marroquia, parant els peus y atemorizant a l'Fransa y lo mateix a ANGLETERRA instigadora de la acció de Fransa a l'Àfrica pera la qual se crea l'entente Cordiale. L'estrena del poema dramatic D'anunzià *La Nau* ha despertat el caliu irredentista que cova la premsa italiana y despres del brindis de D'Annunzio fet a Roma, han comensat els diaris ha parlar seriament d'una acció política y un augment d'esquadra al Adriàtic. La premsa austriaca s'hi ha naturalment oposat ab sensates paraules.

Al Reichstag l'interpel·lació socialista sobre regim electoral prussià ha causat la ruptura del bloch lliberal conservador y una vacilació en la situació del canceller com a conseqüència.

RUSSIA liquida les conseqüències de la guerra precesant als seus generals, y als ESTATS UNITS, les últimes notícies de l'esquadra al Pacífich, del procés Taw y de la crisi del or, son ofegades

per la boda de la pubilla Vauerbilt ab un aristòcrata austriach.

CORRESPONDENCIA

Ll. B.: Procurarem publicar la traducció. *V. S.*: La seva poesia peca un xich de difosa. No'ns podria enviar alguna altra cosa? *J. R y M. Ch.*: Moltes gracies pels seus oferriments tant nobles y desinteressats. Queden complaguts. *R. A. S.*: Vol dir que vostè no podria ferho millor? *Q. D. del J. G.*: Perdonin si'ns ha estat impossible assistir a la funció a que, ab tanta amabilitat, varen invitarnos. Els agraim moltíssim l'atenció. *C. M.*: Es massa llarch el seu treball y això fa que'n ressaltin mes les incorreccions. *A. R.*: Voste revela instint però li manca pràctica. *J. de M. y B.*: Llàstima que alguns prosaïsmes desllueixin la composició! Segueixi enviant. *A. G. F.*: El seu article està bé. Però, com pot comprendre, certs detalls de llenguatge, que foren molt oportuns en altres periòdichs, no s'avenen ab el caracter de la nostra revista. *Ll. T.*: No's progressa tant aviat. *M. S.*: Quan se lliuri d'estranyes influències, potser ho fassi millor. *A. E.*: Li deia que el seu treball era ben intencionat, però un xich incorrecte y que, estudiant y prenent paciència, podria arribar a ferho bé. Lo que'ns va enviar, donchs, no es encara publicable. *Poeta borni.*: Està de broma, vostè! Deu li conservi la poca vista que li queda! *A. P. G.*: Ho guardem en cartera. Envihi altres coses, que vostè val. *J. M. B.*: Lo mateix li dich. *R. C.*: Es poch interessant. *C. R.*: Es vulgarot. *P. M. R.*: Li reconech bona intenció, però no m'acaba d'agradar. *P. G.*: Agraim la seva col·laboració y procurarem publicar el seu treball que, baix el punt de vista narratiu, està forsa bé. De totes maneres, esperem rebre aviat alguna altra cosa millor. *J. P. M.*: No resulta. *F. F. T.*: En la pàgina d'anuncis trobarà e/s detalls que demana. Respecte als versos, encara no van.

No's tornen els originals.

Obres publicades per la casa Editorial BARTOMEU BAXARIAS
Passatge de Mercader, 10. - BARCELONA

Obra Nacional

Diccionari Català

Conté'l llenguatge complert de

Catalunya, Mallorca, Valencia, Rosselló y Sardenya, Clàssich y Modern

Triplica al mes complert dels publicats

Forma aquesta interessant obra **tres** grans volums, al preu de **72** pessetes,
 ricament enquadernat ab tapes d'elegant dibuix, de tela y llom de pell.

Pot adquirirse complerta, desseguida, pagantla a plassos de **5 ptes. mensuals**

Obres Dramàtiques de POMPEU CREHUET

publicades per la casa BAXARIAS

LA MORTA, un acte. 1 pesseta

BOCA D'INFERN, monòlech. 50 cèntims

CLAROR DE POSTA, un acte. 1 pesseta

Dietari de la Guerra á Cervera

Des del any 1462 al 1465

per

Francesch Carreras y Candi

Aquesta interessant obra que forma sols un volum de 224 planes, se ven
 al preu de **4 pessetes**